

София Бенуа

ГРЕТА ГАРБО

СФИНКСЪТ ОТ ШВЕЦИЯ

„Не четете само историята, четете биографи, защото те са това, което е животът, но без теорията“.

Бенджамин Дизраели,
писател

Грета Гарбо
Сфинкстът от Швеция

Автор София Бенуа
Превод Наташа Стоянова

Издателство „Паритет“, София
224 стр.

Грета Гарбо е една от най-романтичните и загадъчни фигури в световното кино. Изключително красива с пропорциите на лицето си, съответстващи на пропорциите на лицата на античните статуи, и с пропорциите на тялото си – като на еталона за антична красота Венера Милоска. Гарбо никога не дава интервюта и автографи, не присъства на премиерите на филмите си и не отговаря на писмата на почитателите си. Живее близо половин век в Ню Йорк, избягва репортерите и винаги излиза с тъмни очила, закриващи лицето ѝ. Великата актриса остава за поколенията „тайнствената Гарбо“ и едва неколцина автори успяват да разкажат нещо повече за личния ѝ живот и любовните ѝ връзки.

Всички права са защитени. Никаква част от тази книга не може да бъде възпроизведена, в каквато и да е форма, без писменото разрешение на притежателя на авторските права.

ISBN 978-619-153-599-6

Съдържание

Как се ражда звезда	5
Детство и юношество	17
Покоряването на Холивуд	29
„Гарбо + Гилбърт = Любов“	44
Неразрешимата тайна на красотата	52
Деликатността като изкуство	66
Не съм нито момче, нито момиче	71
Леглото – най-силният коз в играта	78
Великата ера на дамските панталони	87
Провалилият се младоженец	95
Да пострадаш от съблазън	100
Вкусът на един любовен скандал	108
Жената с две лица	121
Възбуждащи тайни	136
Бягство от Холивуд	145
Любовен триъгълник	154
Пари при пари отиват	165
Да се чувстваш като богиня	175
Премиер-министър за почитател	187
В търсене на нови светове	192
Чърчил, Ротшилд, Онасис	202
Прекрасна като забравена легенда	211

Наричат Грета Гарбо „кralицата на Холивуд“, нейните хонорари са баснословни, а думата ѝ е закон.

Как се ражда звезда

„В Холивуд имаше, има и ще има само две велики „звезди“ – Грета Гарбо и Чарли Чаплин. А другите, на пръв поглед не по-малко прочути и талантливи, бяха само поданици в свитата на тези некоронясани крале на екрана“.

Александър Уокър, английски критик

Стремителното издигане на великата холивудска актриса Грета Гарбо започва през 1923 год., след като я взема под крилото си режисьорът Морис Стилър – руски евреин, който по това време вече е заснел повече от четирийсет филма в Швеция. За да стане известен и да успее да пробие, Стилър измисля отличен ход, който умело използват всички новатори в киното – да намери подходящ обект и да направи от него „звезда“. Тази практика се използва във великото изкуство на киното и до днес. Всъщност като опитен и деликатен маестро Стилър веднага успява да забележи актрисата в неуверената дебютантка и пророчески предрича: „Такова лице

влиза в кадър веднъж на сто години... Тя ще стане велика звезда!“.

Когато се запознават, Грета е на осемнайсет и е студентка в школа за драматично изкуство – непохватна и неуверена в себе си. Основателят на шведското кино не само открива едно необикновено красиво момиче, но и му измисля артистичен псевдоним, който го превръща в звезда от световен мащаб. „Годините в Стокхолмската школа за драматично изкуство бяха най-щастливите в моя живот – откровено признава по-късно Грета, вече отдавна превърнала се във велика и световно призната актриса. – Тогава поне ни учеха на правилна артикулация, а сега е трудно дори да се разбере какво казват актьорите. Но така и не се научих да преодолявам страха си от зрителите. Винаги съм била срамежлива, прекалено затворена, за да си наложам да се изправя пред тълпа от зрители. А присъствието на странични хора в снимачния павилион ми пречеше да се концентрирам“.

Първите успехи на тяхното творческо сътрудничество са повече от скромни. Грета Гарбо изиграва главната роля във филма „Сага за Йоста Берлинг“ (по романа на Селма Лагерльоф, която по-късно печели Нобелова награда за литература) само срещу 160

британски лири. Филмът излиза на екраните през 1924 год. Първата кинотворба с Грета, която е сменила шведското си фамилно име с по-звучното „Гарбо“ е успешна. Припомняйки си този период, много по-късно Грета Гарбо ще каже: „Семейството ни беше много бедно. Колко се радвах, когато с хонорара за филма „Сага за Йоста Берлинг“ успях да купя на майка си гривна и пръстен! Впрочем дългите си мигли съм наследила от нея“.

Следващият филм, *Die freudlose Gasse* („Улица на тъгата“, заснет от В. Пабст¹) вече се радва на по-голямо внимание от страна на зрителите и критиците, защото „именно в този филм – мрачен етюд на следвоенното общество – чувствеността на Гарбо за пръв път се въплъщава върху филмовата лента“.

След като решават да снимат с немския режисьор Пабст, Гарбо и Стилър, които тогава са в Константинопол, заминават за Стокхолм, като по пътя спират в Германия. По същото време някой си Луис Б. Майер² гледа „Сага за

---

¹ Георг Вилхелм Пабст (1885–1967) – немски и австрийски кинорежисьор, автор на филми със социална критичност.

² Луис Бърт Майер – американски филмов продуцент и един от съоснователите на холивудската компания „Метро-Голдуин-Майер“.

Йоста Берлинг“ и кани Гарбо и нейния продуцент Стилър в Холивуд. Двамата са на седмото небе от щастие: ето го най-накрая очаквания успех, пари, слава...

И така, през 1925 год. двамата отпътуват за Америка, изпълнени с радостни предчувствия, но разочарованието бързо ги попарва: пресата е равнодушна към момичето. Нейният талант и външност не предизвикват интерес у никого, ако не се брои един репортер на „Метро Голдуин Майер“, написал няколко хвалебствени изречения. Но скоро след това се намесва негово величество щастливият случай. Снимки от фотосесия на Грета Гарбо намират място на страниците на нюйоркското списание „Венити Феър“ и Луис Майер, който е поканил актрисата в Америка, е принуден да реагира. Гарбо е извикана в Холивуд, където я посрещат като истинска звезда. Историята на киноиндустрията свидетелства, че Стилър има много по-малък късмет от този на своето протеже. Той е един от хората, които Холивуд примамава, но те така и не си намират място във „фабриката на мечтите“. Стилър заснема там два филма за студио „Парамаунт“, а другите негови творби на практика така и си остават непознати за широката

публика и са направени с участието на други режисьори. Скоро той се връща в Швеция, където и умира през 1928 год.

Всеизвестен факт е, че когато Гарбо пристига в Холивуд и ѝ правят първите пробни снимки, резултатите хвърлят в потрес мнозина от кинодейците. Пропорциите на лицето ѝ – височината на челото е равна на разстоянието между очите и на това между брадичката и върха на носа – отговаряли на пропорциите на лицата на античните статуи, а пропорциите на тялото ѝ – на еталона за антична красота Венера Милоска. Макар че други нейни почитатели твърдели, че със своите широки рамене, тесни бедра и дълги крака Гарбо по-скоро приличала на статуя на момче.

Освен това се оказва, че Гарбо е великолепа драматична актриса. Мълчаливата и излъчваща студенина жена се преобразявала напълно, когато се вживявала в роля. Казват, че играела с вдъхновение, пренебрегвайки правилата на актьорското майсторство. „Гарбо беше интуитивна актриса – разказва режисьорът Р. Мамулян³, който добре я е позна-

---

³ Рубен Захари Мамулян (1897–1987) – американски режисьор от арменски произход.

вал. – С помощта на своята интуиция тя лесно изразяваше най-различни емоционални състояния. Нямаше нужда да ѝ се казва: „Погледнете насам, погледнете натам“. Трябваше само да ѝ се посочи каква емоция да пресъздаде в дадена сцена. „Разбирам“ – отговаряше Гарбо, след като бе слушала внимателно. И тя наистина разбираше всичко, защото веднага се спираше на нужното изражение и съответното движение на тялото. Гарбо притежаваше две наистина безценни за киното качества – фотогеничност и интуиция. В този смисъл тя беше абсолютно уникална.“

Разбира се, не всички красиви и талантливии актриси са успявали и успяват да пробият в киното. За това се изисква специално качество – фотогеничност. И по-точно киногеничност. Гарбо притежава този природен дар в изобилие. Известният холивудски режисьор Били Уайлдър⁴ пише: „Чудото на Гарбо е чудото на целулоида. На лентата лицето ѝ напълно се преобразяваше, превръщаше се в лице на звезда, върху което зрителят се опитва да разчете всички тайни на женска-

---

⁴ Били Уайлдър (1906–2002) – американски режисьор, сценарист и продуцент от австрийски произход, създал над 60 филма.

та душа. Целулоидната лента по изумителен начин придава на плоското изображение дълбочина и загадъчност. Случаят на Гарбо е раждането на звезда върху филмовата лента“. Не трябва да забравяме и този детайл: става дума за епохата на нямото, черно-бяло кино! – времето на най-изразителните лица и неподправените емоции.

Грета получава роля в първия си американски филм „Поток“ (1926 год.) поради заболяване на друга актриса. И рецензиите на критиците за нея са далеч от полагащите се на изгряваща звезда. Дори необичайната ѝ красота не впечатлява журналистите! „Мис Гарбо не може да се похвали със съвършена красота, но е възхитителна актриса.“ Да се благодарим и на това...

Следващият ѝ филм, „Съблазнителката“, превръща младата актриса в безценна придобивка за компанията. В него явно си проличава удивителната способност на Гарбо да изразява на екрана любовна нега без особено усилие (което, между другото, прави всичките ѝ партньори в кадър да изглеждат ужасно сковани; дали пък затова филмите от онова време не ни се струват толкова наивни?).

*Пристигането на Грета Густафсон и Морис Сти-
лър в Америка през 1925 г.*

Превъплъщението на звездата полага началото на прочутото романтично сътрудничество между Грета Гарбо и Джон Гилбърт⁵, започнало с филма „Плътта и дяволът“ (1927 год.) и продължило до появата на „говорещото“ кино. От всички филми с участието на Гарбо и Гилбърт се е изгубил само един – „Божествена жена“ (1928 год.).

„Говорещото“ кино предоставя шанс на някои, но се отнася безпоощадно към други, често вече заслужили любовта на зрителите. Но любовта на зрителите е толкова кратка... На Грета Гарбо ѝ провървява. Нейният дълбок, гърлен скандинавски глас буквално омагьосва зрителите. По това време тя все още не говори английски съвсем гладко, има силен шведски акцент, но дори грешките в произношението ѝ умиляват публиката.

Най-удивително е, че в живота и на екрана Грета била много различна, макар и не изцяло. В обикновения живот актрисата е донякъде едра, с голям нос и момчешка походка, но камерата я превръща в очарователно из-

---

⁵ Джон Гилбърт (1897–1936) – един от най-популярните американски актьори от епохата на нямото кино.

тънчено създание. Така че режисьорът Били Уайлдър е прав: „Чудото на Гарбо е чудото на целулоида“.

Гарбо не се вписва в общоприетите рамки на киното, тя е единствена и неповторима. Поетесата Айрис Гри, съвременничка на актрисата, ни е оставила необикновено описание: когато Гарбо притваряла очи, дългите ѝ мигли се заплитали една в друга, а когато отново ги отваряла, се долавяло леко шумолене, сякаш пеперуда размахвала крила. Много поетично, но и много чувствено. Ще избързам и ще кажа, че актрисата е предизвиквала бурни чувства не само у мъжете...

По думите на влюбения в екранния образ на звездата Кенет Тайнън⁶ *„това, което с пиянските си очи виждаме в другите жени, изтрезнявайки, откриваме в Гарбо“*.

Всички без изключение се вълнували от това, което тя демонстрирала на екрана. „Тя можеше данаклониглавата си назад под почти правъгъл спрямо гръбнака и да целува страстно мъжа, като обхваща лицето му с дланите си така, сякаш пие от устните му божествен

---

⁶ Кенет Тайнън (1927–1980) – спорен, но влиятелен английски театрален критик и писател.

Качеството, което превръща Гарбо в номер едно е нейната удивителна загадъчност. Сфинксът е образът, който най-често се налага от многобройните статии за нея

нектар.“ Точно това очаквали всички нейни почитатели – и мъже, и жени, когато били в обятията на темпераментната звезда.

И друго качество превръща Гарбо в *номер едно* измежду всички останали актриси – нейната удивителна загадъчност и характерност. От многобройните статии за нея най-често се налага като описание образът на сфинкс. С това устойчиво навлязло сравнение Грета Гарбо справедливо се превръща в огромна загадка, а всъщност и в безсмъртна.